

Spis treści

Wstęp	XI
Wykaz skrótów	XIII
Wykaz piktogramów	XV
1. Regulamin pracy i obwieszczenie o czasie pracy	1
1.1. Wprowadzanie regulaminu pracy	1
1.2. Postanowienia obligatoryjne regulaminu pracy	3
1.2.1. Systemy czasu pracy, rozkład czasu pracy, okresy rozliczeniowe	3
1.2.1.1. Systemy czasu pracy	4
1.2.1.2. Rozkład i harmonogram czasu pracy	7
1.2.1.3. Okresy rozliczeniowe	13
1.2.2. Pora nocna	15
1.2.3. Potwierdzanie obecności w pracy	20
1.2.4. Warunki przebywania na terenie zakładu w czasie pracy i po jej zakończeniu	27
1.2.5. Usprawiedliwianie nieobecności	30
1.2.6. Termin, miejsce i częstotliwość wypłat wynagrodzenia	39
1.3. Postanowienia fakultatywne regulaminu pracy	42
1.3.1. Niedziela i święto	43
1.3.2. Limit godzin nadliczbowych	49
1.3.3. Roczny kalendarz czasu pracy	53
1.3.4. Wykorzystanie czasu pracy na pracę zawodową	57
1.3.5. Okresy wliczane do czasu pracy	60
1.3.6. Przerwy w pracy	62
1.3.6.1. Przerwa śniadaniowa	62
1.3.6.2. Przerwy przy pracy z monitorem	64
1.3.6.3. Przerwa na lunch	66
1.3.6.4. Przerwa na karmienie	70
1.3.6.5. Przerwy dla niepełnosprawnych	71
1.3.7. Praca zmianowa	72
1.3.8. Wyjścia prywatne	76
1.4. Obwieszczenie o czasie pracy	79
1.5. Wzór regulaminu pracy	82
Regulamin pracy	83

2. Porozumienia z załogą	89
2.1. Porozumienie o wydłużeniu okresów rozliczeniowych do 12 miesięcy	89
2.1.1. Aspekty prawne	89
2.1.2. Zalety i wady przedłużenia okresu rozliczeniowego	91
2.1.3. Zasady wprowadzania wydłużonych maksymalnie do 12 miesięcy okresów rozliczeniowych	99
2.1.4. Treść porozumienia	102
2.2. Porozumienie o wprowadzeniu ruchomego czasu pracy	107
2.2.1. Ruchomy czas pracy w systemie podstawowym i równoważnym	107
2.2.2. Zasady wprowadzania ruchomego czasu pracy	112
2.3. Porozumienie o wprowadzeniu przerywanego czasu pracy	115
2.3.1. System przerywanego czasu pracy	115
2.3.2. Zasady organizacji pracy w systemie przerywanym	115
2.3.3. Wprowadzanie systemu przerywanego	118
2.4. Wzory dokumentów	120
Porozumienie w sprawie wprowadzenia 12-miesięcznego okresu rozliczeniowego	121
Porozumienie dotyczące wprowadzenia ruchomego czasu pracy	122
Porozumienie w sprawie stosowania przerywanego czasu pracy	123
3. Umowa o pracę i wnioski pracowników	125
3.1. Postanowienia umowne dotyczące czasu pracy	125
3.1.1. Podstawowe elementy umowne dotyczące każdego pracownika	126
3.1.2. Limit godzin ponadwymiarowych niepełnoetatowców	130
3.1.3. Pozostałe postanowienia umowne	133
3.1.4. Czas pracy kadry kierowniczej	134
3.2. Wnioski pracowników	137
3.2.1. Wniosek o indywidualny rozkład czasu pracy	138
3.2.2. Wniosek o ruchomy czas pracy	142
3.2.3. Wniosek o system weekendowy	145
3.2.4. Wniosek o system skróconego tygodnia pracy	148
3.2.5. Wniosek o wyjście prywatne	150
3.2.6. Wniosek o odbiór czasu wolnego za nadgodziny	155
3.2.7. Wniosek o poinformowanie PIP o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	157
3.3. Wzory dokumentów	158
Wniosek o ustalenie indywidualnego rozkładu czasu pracy	159
Wniosek o wprowadzenie ruchomego czasu pracy	160
Wniosek o stosowanie weekendowego czasu pracy	161
Wniosek o wprowadzenie systemu skróconego tygodnia pracy	162
Wniosek o udzielenie zgody na wyjście prywatne z pracy	163
Wniosek o udzielenie czasu wolnego za godziny nadliczbowe	164
Wniosek o poinformowanie inspektora pracy o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	165
4. Harmonogramy czasu pracy	167
4.1. Zasady tworzenia harmonogramów czasu pracy	167

4.2. Porównanie systemów czasu pracy	174
4.2.1. System podstawowy	176
4.2.2. System 4-brygadowy i praca w ruchu ciągłym	177
4.2.3. Systemy równoważne	179
4.2.4. Systemy indywidualne	181
4.2.5. Zadaniowy czas pracy	182
4.2.6. Skrócony czas pracy	183
4.2.7. Przerwany czas pracy	184
4.3. Ogólne zasady tworzenia harmonogramów czasu pracy	185
4.3.1. Wymiary czasu pracy	187
4.3.2. Planowanie dni roboczych	191
4.3.3. Odpoczynek dobowy i doba pracownicza	194
4.3.4. Odpoczynki tygodniowe 35-godzinne	199
4.3.5. Skrócone odpoczynki tygodniowe w grafiku	202
4.3.6. Liczba dni pracy pod rząd w harmonogramie	205
4.3.7. Planowanie dni wolnych od pracy w grafikach	206
4.3.8. Jak zapewnić co 4. niedzielę wolną od pracy?	210
4.3.9. Nierównomierny rozkład czasu pracy	213
4.3.10. Czy trzeba tworzyć grafik niepełnoetatowcom?	216
4.3.11. Kiedy tworzeniu nowego grafiku powinna towarzyszyć analiza poprzedniego?	218
4.3.12. Harmonogram a ewidencja czasu pracy	220
4.3.13. Jakie są konsekwencje błędów w grafiku?	223
4.4. Przykładowe harmonogramy czasu pracy w różnych systemach czasu pracy	225
4.4.1. Harmonogramy w systemie podstawowym	225
4.4.2. Harmonogramy w 4-brygadowce	232
4.4.3. Harmonogramy w ruchu ciągłym	236
4.4.4. Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 12h	242
4.4.5. Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 16h	255
4.4.6. Harmonogramy w systemie równoważnego czasu pracy do 24h	256
4.4.7. Harmonogramy w systemie skróconego tygodnia pracy	261
4.4.8. Harmonogramy w systemie weekendowym	265
4.4.9. Harmonogramy w systemie przerywanym	269
5. Polecenia i pisma pracodawcy	275
5.1. Polecenia pracodawcy	275
5.1.1. Polecenie pracy w godzinach nadliczbowych	276
5.1.2. Polecenie odbioru czasu wolnego za nadgodziny bez wniosku pracownika	279
5.1.3. Polecenie odbioru dnia wolnego za niedzielę (święto)	281
5.1.4. Polecenie pełnienia dyżuru	283
5.1.5. Polecenie odbycia podróży służbowej	285
5.2. Dokumenty uzgadniane z pracownikiem	288
5.2.1. Przydział zadań w zadaniowym czasie pracy	288
5.2.2. Uzgodnienie z pracownikiem odbioru dnia wolnego za sobotę	291
5.2.3. Zgoda na pracę w godzinach nadliczbowych/nocnych pracownika opiekującego się dzieckiem	293

5.3. Wykazy prac dających szczególne uprawnienia w zakresie czasu pracy	296
5.3.1. Wykaz prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia	297
5.3.2. Wykaz prac szczególnie niebezpiecznych	301
5.4. Wzory dokumentów	303
Polecenie pracy w godzinach nadliczbowych	304
Udzielenie czasu wolnego w zamian za pracę w godzinach nadliczbowych	305
Polecenie odbioru dnia wolnego w zamian za pracę w niedzielę lub święto	306
Polecenie pełnienia dyżuru	307
Polecenie wyjazdu służbowego	308
Okresowy przydział zadań dla pracownika zatrudnionego w zadaniowym systemie czasu pracy	310
Uzgodnienie odbioru dnia wolnego	311
Zgoda pracownika na zatrudnianie w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej, planowanie przedłużonego dobowego wymiaru czasu pracy powyżej 8-godzinnej normy, zatrudnianie w systemie przerywanym oraz delegowanie poza stałe miejsce świadczenia pracy	312
6. Lista obecności i ewidencja czasu pracy	313
6.1. Lista obecności	313
6.2. Ewidencja czasu pracy	320
6.2.1. Podstawy prawne	320
6.2.2. Wygląd ewidencji	322
6.2.3. Sposób wypełniania ewidencji	325
6.2.4. Ewidencja a dyżury pracownicze	328
6.2.5. Ewidencja a podróże służbowe	330
6.2.6. Ewidencjonowanie przerw w pracy	332
6.2.7. Ewidencjonowanie minut pracy	333
6.2.8. Rodzaj nieobecności w pracy	333
6.2.9. Kierowcy	335
6.2.10. Skutki nieprowadzenia ewidencji	339
6.3. Wzory karty drogowej	340
7. Zgłoszenia do Państwowej Inspekcji Pracy	343
7.1. Istota zgłoszeń	343
7.2. Informacja o wydłużeniu okresu rozliczeniowego do maksymalnie 12 miesięcy ..	344
7.3. Informacja o wydłużeniu okresu rozliczeniowego w równoważnym czasie pracy .	346
7.4. Informacja o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	349
7.5. Wzory dokumentów	350
Powiadomienie o stosowaniu 3-miesięcznych okresów rozliczeniowych	351
Informacja o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy	352
8. Regulamin wynagradzania a czas pracy	353
8.1. Zasady ogólne z Kodeksu pracy	353
8.2. Inne zasady rozliczania nadgodzin	361
8.3. Ryczałty za noce lub nadgodziny	365
8.4. Wyższe dodatki nocne	367
8.5. Dodatki zmianowe i świąteczne	369
8.6. Zasady rekompensaty dyżurów pełnionych przez pracowników	371

8.7. Wynagrodzenie za wezwanie do sądu/prokuratury etc.	373
9. Czas pracy na liście płac	375
9.1. Uwagi ogólne	375
9.2. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	376
9.2.1. Normalne wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	377
9.2.2. Dodatki za godziny nadliczbowe	380
9.2.3. Wpływ siatki płac na wynagrodzenie za nadgodziny	381
9.2.4. Ryczałt za godziny nadliczbowe	384
9.2.4.1. Zasady stosowania ryczałtu	384
9.2.4.2. Sposób wprowadzania ryczałtu	386
9.2.4.3. Kalkulacja wysokości ryczałtu	387
9.2.4.4. Zalety wprowadzenia ryczałtu	389
9.3. Wpływ udzielania czasu wolnego w zamian za nadgodziny na wynagrodzenie ...	390
9.3.1. Rekompensata w tym samym miesiącu	391
9.3.2. Rekompensata w innym miesiącu	392
9.4. Wpływ wyjazdów prywatnych na wynagrodzenie	397
9.5. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe pracowników niepełnoetatowych .	400
9.6. Wynagrodzenie za pracę w nocy	402
9.7. Wynagrodzenie za dyżur	405
9.8. Wynagrodzenie za przerwy w systemie przerywanym	407
10. Stanowiska urzędowe	409
10.1. Zmiany w harmonogramach czasu pracy	409
10.2. Doba po dniu wolnym i zmiana harmonogramu	410
10.3. Roczny limit nadgodzin	411
10.4. Praca zmianowa	413
10.5. Odpracowanie wyjścia prywatnego	414
10.6. Nadgodziny kierowników	415
10.7. Termin wniosku o czas wolny	417
10.8. Doba pracownicza	418
10.9. Doba i odpoczynek dobowy a praca zmianowa	421
10.10. Równoważenie odpoczynku	422
10.11. Pojęcie dnia wolnego wynikającego z przeciętnie 5-dniowego tygodnia pracy ...	424
10.12. Co 4. niedziela wolna	426
10.13. Weekendowy czas pracy a nadgodziny	427
10.14. Dzień wolny za pracę w sobotę	427
10.15. Praca w sobotę	428
10.16. Nadgodziny między dwiema dobami	429
10.17. Nadgodziny w ruchomym czasie pracy	430
10.18. Ryczałt za nadgodziny	431
10.19. Czas wolny za dyżur a wynagrodzenie	432
10.20. Obliczanie dodatku za nadgodziny	435
10.21. Czas wolny za nadgodziny	437
11. Adresy – Okręgowe inspektoraty pracy, ich oddziały i biura terenowe	439
12. Przepisy prawne – Dział szósty Kodeksu pracy	443